

Vlaamse Ouderen Zorg Studie

Bram Vermeulen
Bert Emmers
Prof. dr. Anja Declercq

Zorggebruik, -behoefte en -tevredenheid

Studiedag SWVG
 Leuven, 2 december 2010

Doelgroep VoZs

VoZs bevaart kwetsbare ouderen die thuiszorg gebruiken

Selectiecriteria:

- Voldoende het Nederlands beheersen
- In 1 van de 8 geselecteerde regio's verblijven
- Ouder dan 64 jaar zijn
- Minstens psychisch onwelbevinden of geheugenproblemen ervaren
- Thuiszorg gebruiken

➔ Cijfers niet veralgemenen naar alle ouderen!

8 regio's

➔ Longitudinaal onderzoek in 8 regio's

Screening

Screeningsvragen voor psychisch onwelbevinden en cognitieve problemen

Psychisch onwelbevinden (Whooley, 1997)	
	Enkel psychisch onwelbevinden
▪ Heb je gedurende de voorbije maand vaak last gehad van neerslachtigheid, een depressief of hopeloos gevoel?	Op minstens 1 van beide 'ja' antwoorden om beschouwd te worden als een persoon die psychisch onwelbevinden ervaart
▪ Heb je gedurende de laatste maand minder plezier of interesse in wat je doet?	
Geheugenproblemen	
	Enkel geheugenproblemen
▪ Vergeet de oudere steeds welke dag het is?	Thuisverzorger antwoordt 'ja' op minstens 1 van deze vragen om beschouwd te worden als een persoon die zich in een financieel kwetsbare positie bevindt
▪ Vergeet de oudere regelmatig gebeurtenissen die zich kort geleden hebben voorgedaan?	
▪ Valt de oudere vaak in herhalingen zonder het zelf te beseffen?	
▪ Heeft de oudere moeite om een gesprek te begrijpen?	
▪ Haakt de oudere tijden door elkaar?	

Zowel psychisch onwelbevinden als cognitieve problemen

Zowel op minstens 1 van de vragen over psychisch onwelbevinden 'ja' antwoorden als op minstens 1 'ja' bij de vragen over 'geheugenproblemen'

➔ Screening door thuiszorgorganisaties

Veldwerk golf 1

Interviewernetwerk

→ Positief gescreende ouderen worden bevroegd door vrijwilligers

Veldwerk golf 1

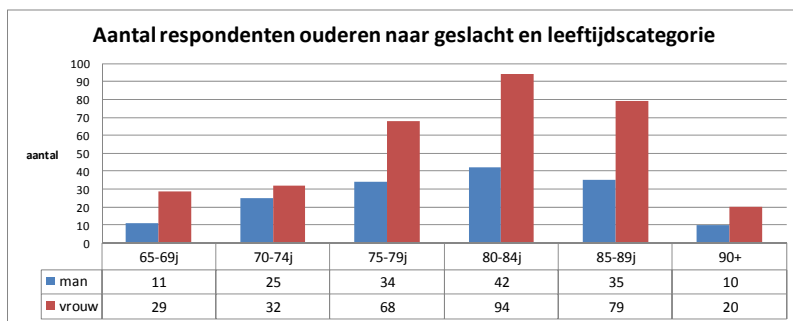
Regionale verdeling van totale steekproef

	Antwerpen Noord	Geel	Genk	Gent 1	Ieper	Oostende	Oude-naarde	Tielt-Winge	Totaal
Aantal ouderen	10	58	126	23	75	60	34	101	487
Aantal mantelzorgers	3	27	97	13	58	34	20	67	320

→ 487 ouderen bevroegd

→ Van die 487 ouderen zijn er 320 mantelzorgers bevroegd

Profiel respondenten

→ Gemiddelde leeftijd van 81 jaar

→ 2/3de van de ouderen zijn vrouwen

Inhoud

Vragen:

1) Hoe ziet het zorggebruik er uit?

2) Welke zorgbehoeften zijn er?

3) Hoe tevreden zijn ouderen en mantelzorgers over hulpverlening?

Opdeling ADL / IADL

Activiteiten dagelijks leven

- Zich wassen
- Aan- en uitkleden
- Verplaatsen binnenshuis
- Toilet
- Eten

→ Maat voor functionele status

Instrumentele activiteiten dagelijks leven

- Winkelen
- Eten klaarmaken
- Huishouden
- De was doen
- Verplaatsen buitenshuis
- Medicatiegebruik
- Financiën

→ Maat voor zelfstandigheid

Opdeling formele/informele zorg

Informele zorg

- Partner
- Dochter of zoon
- Schoondochter of schoonzoon
- Kleinkind of achterkleinkind
- Ander familielid
- Vrienden of kennissen
- Buren

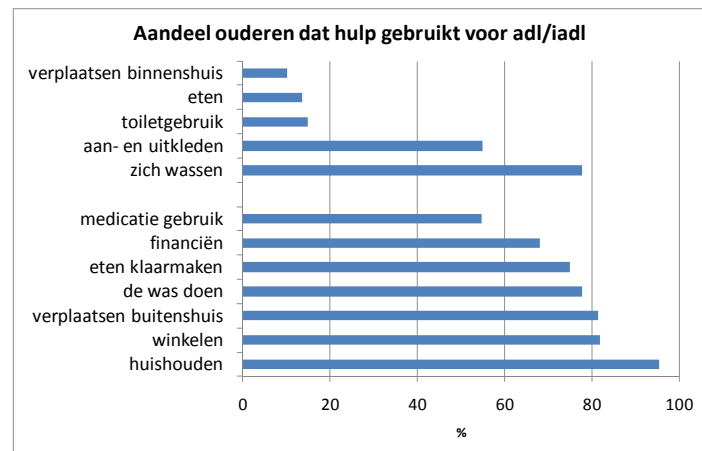
→ Complementaire partners?

Formele zorg

- Verpleegkundige
- Bejaardenhelper/gezinszorg
- Poetshulp
- Dienst OCMW

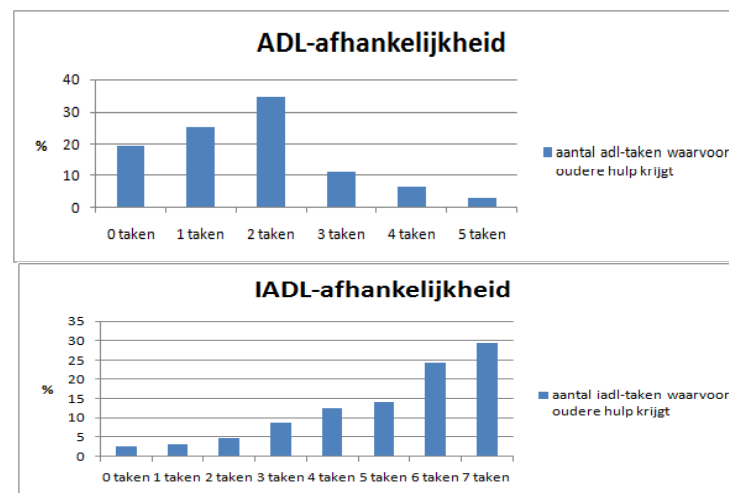
Zorggebruik

→ Ouderen zijn minder afhankelijk voor adl dan voor iadl

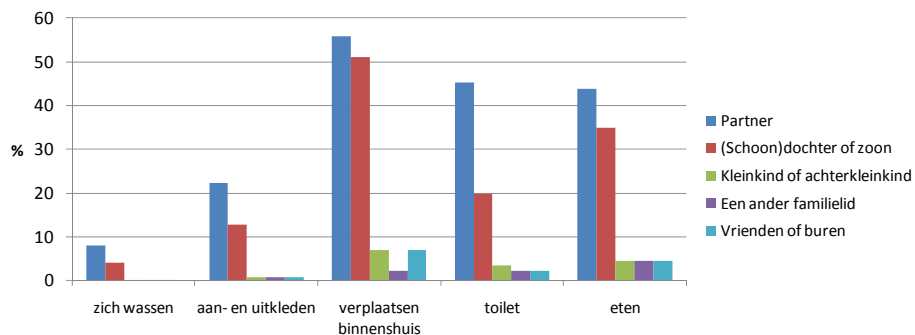
Zorggebruik

→ Grotere afhankelijkheid voor iadl

Zorggebruik

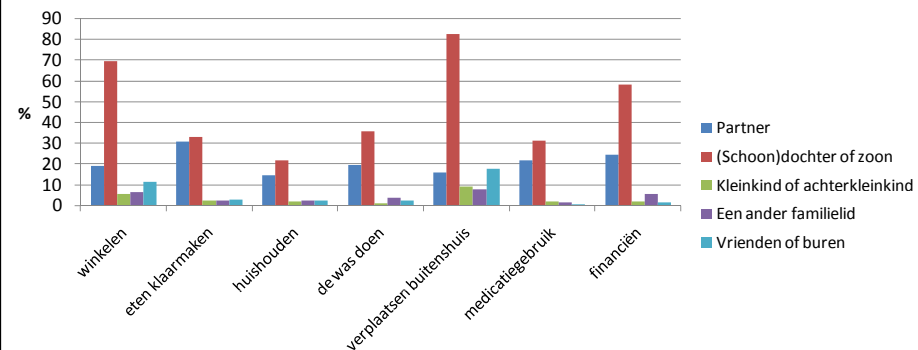
Informele zorgverlening voor adl

➔ Partners belangrijkste voor adl

Zorggebruik

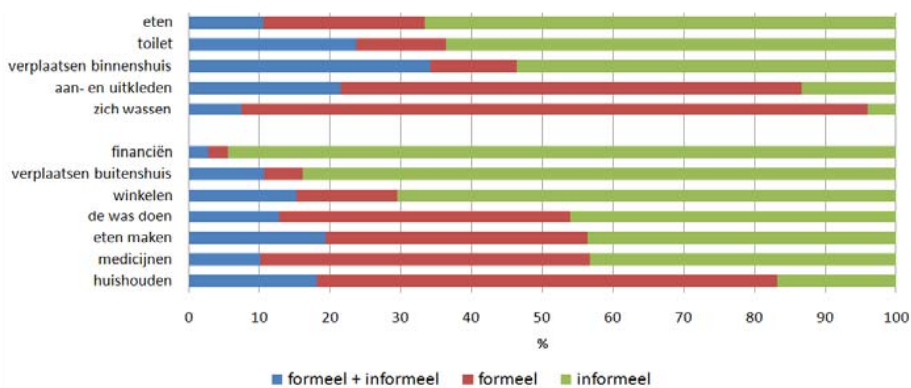
Informele zorgverlening voor iadl

- ➔ Kinderen belangrijkste informele zorgverlener voor iadl
- ➔ Potentieel van informele zorg door andere familieleden, vrienden en buren in de toekomst? Naar meer buurtondersteuning?

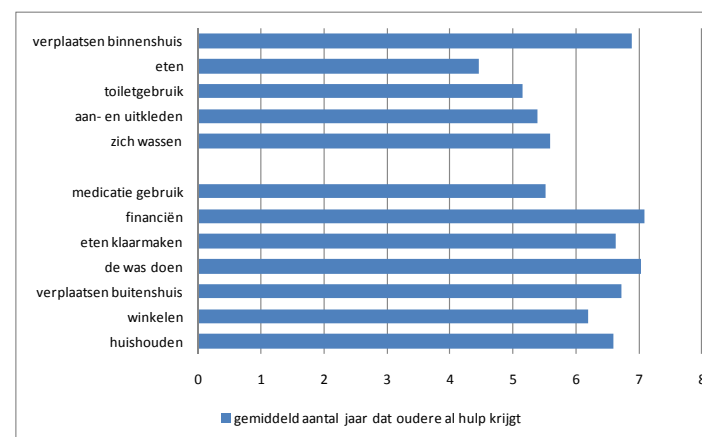
Zorggebruik

Substitutie en complementariteit in de zorgverlening

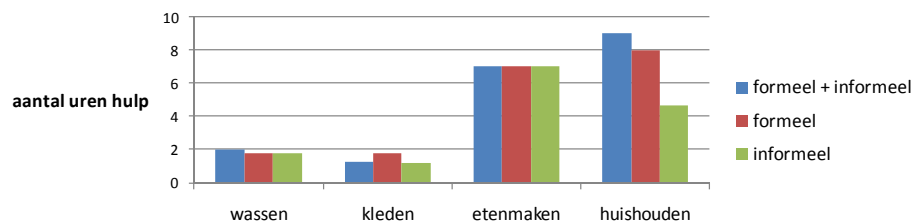
- ➔ Informele zorgverlening is cruciaal, ook bij kwetsbare groep die gebruik maakt van professionele thuiszorg
- ➔ Statische cijfers zeggen nog niets over dynamieken

Zorggebruik

- ➔ Hulp thuis duurt gemiddeld al 5 jaar
- ➔ Eerst hulp voor iadl, dan voor adl

mediaan aantal uren hulp per week bij (i)adl taken voor formeel en/of informeel zorggebruik

→ Zorgintensiteit als specifiekere maat voor zorggebruik

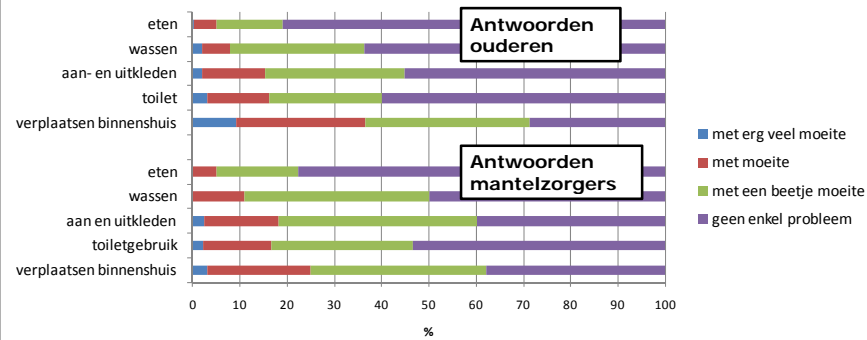
Impact van depressieve gevoelens en geheugenproblemen:

- Hoe ernstiger de depressieve gevoelens en geheugenproblemen, hoe meer zorgafhankelijkheid voor adl.
- Hoe ernstiger de geheugenproblemen, hoe meer zorgafhankelijkheid voor iadl.
 - Zorggebruik adl/iadl wordt voor 10% verklaard door score op depressieve gevoelens en cognitieve problemen
- Intensiteit en duurtijd hulpverlening per zorgtaak zijn niet afhankelijk van ernst depressie en geheugenproblemen

Vragen:

- 1) Hoe ziet het zorggebruik er uit?
- 2) Welke zorgbehoeften zijn er?
- 3) Hoe tevreden zijn ouderen en mantelzorgers over hulpverlening?

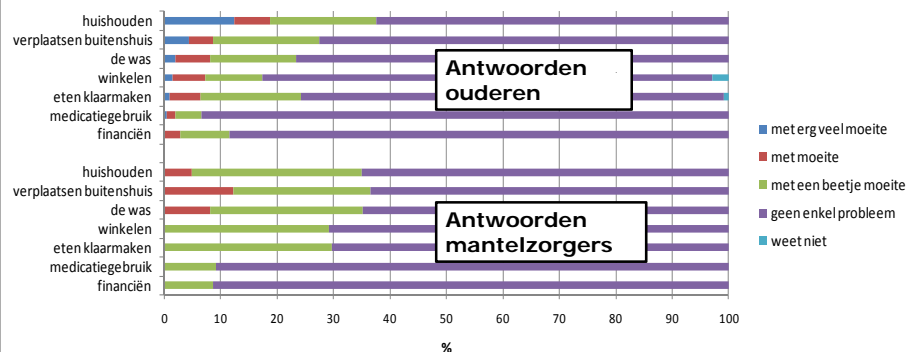
In welke mate ervaren ouderen die geen hulp hebben moeite bij hun zelfstandigheid?

- Zelfzorg loopt niet altijd zonder problemen
- Inschatting van de mantelzorgers komt gemiddeld overeen met die van de ouderen

Zorgbehoefte

In welke mate ervaren ouderen die geen hulp hebben moeite bij hun zelfstandigheid?

- ➔ Zelfstandigheid gaat vaker zonder problemen voor iadl
- ➔ Drempel om hulp te vragen ligt hoger voor adl dan voor iadl

Zorgbehoefte

Correlatie tussen moeite met zelfstandigheid en ernst depressieve gevoelens en geheugenproblemen

	wassen	aan- en uitkleden	verplaatsen binnenshuis	toiletgebruik	eten	winkelen	eten klaarmaken en	huishouden	de was	verplaatsen buitenshuis	medicatiegebruik	financiën
depressieve gevoelens	-0,18 n.s.	-0,4 ***	-0,4 ***	-0,27 ***	-0,21 ***	-0,27 *	-0,07 n.s.	-0,7 ***	-0,35 ***	-0,36 **	-0,05 n.s.	-0,37 ***
geheugenproblemen	0,03 n.s.	0,001 n.s.	-0,08 n.s.	-0,06 n.s.	-0,02 n.s.	0,05 n.s.	-0,02 n.s.	-0,2 n.s.	-0,11 n.s.	-0,28 n.s.	0,15 n.s.	-0,13 n.s.

- ➔ Meer onvervulde zorgbehoeften bij toename van de depressieve gevoelens
- ➔ Geen samenhang van geheugenproblemen met de moeite met zelfstandigheid

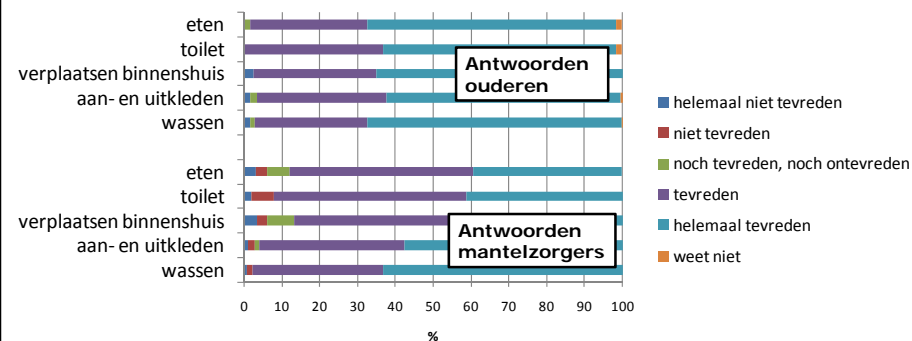
Inhoud

Vragen:

- 1) Hoe ziet het zorggebruik er uit?
- 2) Welke zorgbehoeften zijn er?
- 3) Hoe tevreden zijn ouderen en mantelzorgers over hulpverlening?

Zorgtevredenheid

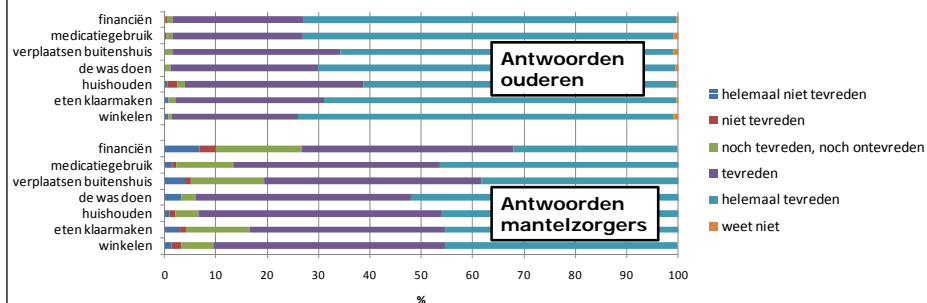
Tevredenheid over hulp bij activiteiten van het dagelijks leven

- ➔ Ouderen zijn (zeer) tevreden, mantelzorgers zijn iets kritischer

Zorgtevredenheid

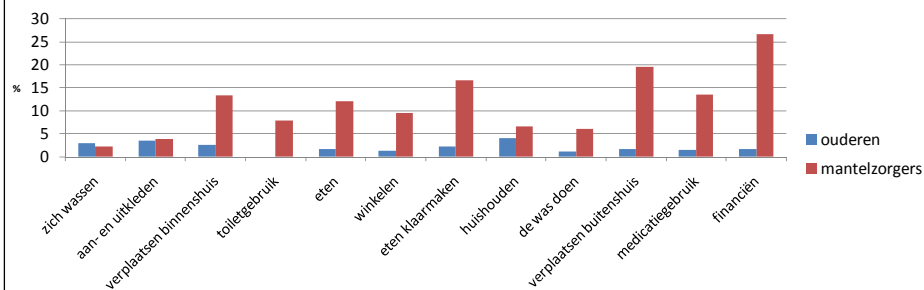
Tevredenheid over hulp bij instrumentele activiteiten van het dagelijks leven

➔ Meer ontevredenheid bij iadl dan bij adl

Zorgtevredenheid

Aandeel ouderen en mantelzorgers dat niet (helemaal) tevreden is over de hulp bij (i)adl taken

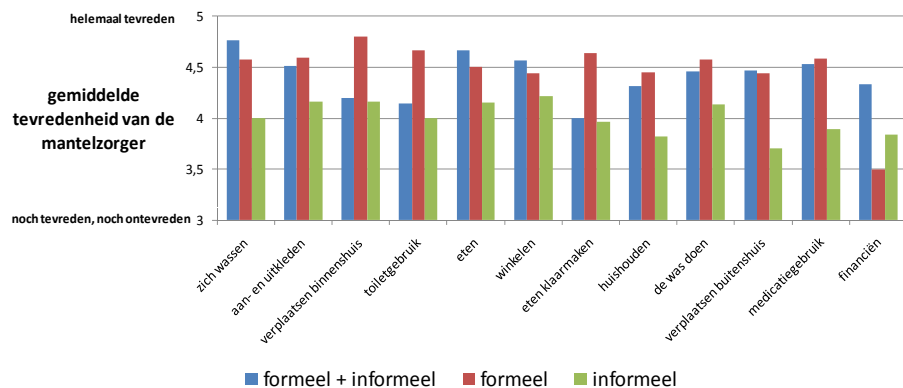

➔ Verschil tussen ouderen en mantelzorgers is groot!
Bespreekbaarheid vergroten?

➔ Tevredenheid mantelzorgers als belangrijke **uitkomst**, om mantelzorg vol te houden.

Zorgtevredenheid

Tevredenheid van de mantelzorgers over de hulp van anderen

➔ Vaker ontevredenheid wanneer er enkel informele hulp is

Zorgtevredenheid

- Ontevredenheid wordt niet verklaard door zwaarte van de zorgafhankelijkheid voor adl en iadl!
- Meer ontevredenheid over de zorgverlening hangt samen met een minder goede inschatting van de kwaliteit van de relatie met de oudere
- Mantelzorgers die gemiddeld minder tevreden zijn, zorgen vaker voor oudere die sociaal geïsoleerd geraakt en een minder positief zelfbeeld heeft.

Zorgtevredenheid

Hoe meer ontevredenheid de mantelzorger ervaart over de hulp van anderen, hoe sterker de ervaring bij de mantelzorger van:

- moeilijk gedrag van de oudere
- negatieve symptomen bij de oudere
- meer negatieve effecten op de eigen familie
- het gevoel van afhankelijkheid
- druk om de oudere te ondersteunen
- gevoel van verlies

→ Tevredenheid van mantelzorger over hulp van anderen moet ook hoog zijn

Zorgtevredenheid

Impact van depressieve gevoelens en geheugenproblemen:

- Ernst depressieve gevoelens en geheugenproblemen heeft geen invloed op de gemiddelde zorgtevredenheid van de **oudere**
- Hoe ernstiger de depressieve gevoelens en de geheugenproblemen van de oudere, hoe minder tevreden de **mantelzorger** zich voelt bij de hulpverlening
 - Verklaart 5% van de variantie in tevredenheid

Besluit

Gaat over kwetsbare ouderen die thuiszorg gebruiken!

- Ouderen gebruiken vooral voor iadl veel informele zorg
 - *Beperkte complementariteit?*
- Zorgbehoeften zijn groter voor adl dan voor iadl. Zelfzorg loopt niet altijd probleemloos.
 - *Nood aan meer (in)formele ondersteuning, zeker bij ouderen met ernstigere depressieve gevoelens?*
- Ouderen zijn zeer tevreden over hulp die ze krijgen, maar tevredenheid van mantelzorgers moet ook hoog zijn.
 - *Meer luisteren naar mantelzorger, zeker wanneer die zorgt voor oudere met depressieve gevoelens en/of geheugenproblemen?*

**Bedankt voor uw aandacht!
Vragen? Discussie!**

Contact:
anja.declercq@med.kuleuven.be
bram.vermeulen@med.kuleuven.be